

УДК: 374:793.3 «712»

*Валентина Богута,
м. Полтава*

ХОРЕОГРАФІЧНЕ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: СТАН, ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття висвітлює проблеми формування особистості в мистецько-хореографічному просторі позашкільних навчальних закладів. Автор акцентує увагу на передумовах виникнення суперечностей у хореографічному вихованні на сучасному етапі розвитку системи позашкільної освіти з позиції актуальності реалізації особистісно орієнтованого підходу.

© В. Богута, 2015

Ключові слова: потенціал танцювального мистецтва, хореографічне виховання, молодший школяр, сучасна виховна практика, позашкільний навчальний заклад, проблеми формування творчої особистості.

Осмислення прогресивних ідей минулого з позиції сьогодення є необхідною передумовою розуміння нових проблем, що постали перед педагогічною наукою і навчально-виховною практикою у зв'язку зі створенням національної позашкільної системи освіти. Суспільство вимагає якісної модернізації змісту освіти, у результаті чого зміна освітньої парадигми зумовила необхідність переосмислення пріоритетів у вихованні особистості та створення оптимальних умов для духовного, творчого, емоційного розвитку особистості.

Актуальність хореографічного виховання висвітлено у контексті дослідження особливостей виховного потенціалу танцювального мистецтва (Ю. Гончаренко, П. Коваль, А. Тараканова, А. Фомін, Ю. Хижняк та ін.); традицій народної хореографії (К. Василенко, К. Геворгян, А. Шевчук та ін.); музично-ритмічного розвитку особистості (Т. Бабаджан, Н. Ветлугіна, А. Зіміна, М. Палавандішвілі, К. Тарасова та ін.); специфіки дитячої танцювальної творчості (Р. Акбарова, С. Акішев, Є. Голікова, О. Мартиненко, О. Горшкова та ін.); проблем інтегративної мистецької освіти, полікультурного та поліхудожнього підходів (Б. Галєєв, О. Комаровська, Л. Масол, Т. Морозова, О. Рудницька, Ю. Ушакова, Б. Юсов та ін.).

Сучасні проблеми дитячого самодіяльного танцювального мистецтва досліджують О. Голдрич, Т. Гузун, М. Гузун, Г. Гусєв, С. Забрєдовський, В. Загв'язинський, В. Кирилюк, О. Мартиненко, Т. Пуртова, О. Семак, П. Сілкін, А. Тараканова, Н. Чупрун та ін. Формуванню педагогічної майстерності керівника дитячого колективу присвячена дисертація О. Бурлі. Естетичне виховання молодших школярів у процесі хореографічної діяльності вивчала Ю. Гончаренко. Психологічні умови розвитку хореографічних здібностей молодших школярів стали предметом аналізу І. Поклад. Особистісні кореляції успішності інтерпретації хореографічного тексту висвітлені О. Семак. Хореографічну культуру як чинник творчого розвитку особистості дитини розглядав П. Фриз.

Аналіз вищеназваних праць дозволив дійти висновку, що активізація педагогічних досліджень, пошук пріоритетних напрямів і перспектив удосконалення освітніх процесів, наукове обґрунтування ефективних шляхів навчання та виховання сприяють поглибленню педагогічної теорії і виховної практики формування особистості у творчих об'єднаннях позашкільних навчальних закладів.

Натомість динамічність суспільних процесів зумовила ряд суперечностей між нагальною соціальною потребою держави в особистостях із творчим мисленням та обмеженими можливостями її реалізації; значним творчим потенціалом мистецтва танцю і недостатнім його використанням у нинішній навчально-виховній практиці позашкільних навчальних закладів; між метою і завданнями інноваційної системи гуманістичної освіти та традиційним змістом і методиками викладання хореографічних предметів. *Метою статті* є висвітлення означених проблем і визначення передумов їхнього виникнення на сучасному етапі розвитку хореографічного виховання, що здійснюється переважно у позашкільних навчальних закладах.

Значний вплив на виокремлення позашкільної освіти як складової загальної освіти України, безперечно, мала програма розвитку народної освіти Української РСР на перехідний період (1991-1995 рр.). Зокрема, у Законі «Про освіту» визначено, що система позашкільної освіти повинна керуватися у своїй діяльності принципами природовідповідності, культуровідповідності, демократизації, самоактивності та саморегуляції, комплексності та міждисциплінарної інтегрованості тощо. У 1990-х рр. за даними колеги Міністерства освіти, позашкільну освіту здійснювали 2110 закладів системи освіти, якими було охоплено 1,9 млн. учнів [1, с. 100].

Руйнівні процеси в економіці, занепад виробництва, інфляція, втрата управління економікою, недофінансування наприкінці 1990-х рр. призвели до масового закриття позашкільних навчальних закладів, і, як наслідок, відтоку дітей із контингенту вихованців. Тому вже станом на 2001 р. кількість дітей, охоплених позашкільною освітою, складала за різними даними 18,3 – 23,6 % від загального контингенту дітей шкільного віку [6]. В умовах перехідного періоду виникла проблема забезпечення гурткової і

клубної роботи технічним обладнанням, музичними інструментами, костюмами, меблями тощо.

Аналізуючи зміст та особливості позашкільної освіти 1990-х рр., потрібно зазначити, що в діяльності танцювальних колективів було чимало недоліків. На їхню ефективність згубний вплив мали формалізм у використанні методів і засобів організації діяльності, застаріле навчально-методичне забезпечення, низький рівень підготовки фахівців тощо. Зокрема, навчально-виховна робота хореографічних гуртків залишалася надзвичайно бюрократизованою, часто проводилася без урахування індивідуальних особливостей дитини, а в окремих випадках мала примусовий характер. Тематична і жанрова обмеженість репертуару аматорських танцювальних колективів здебільшого тиражувала творчі знахідки видатних митців шляхом копіювання їх постановок.

Аналіз початкових програм і методичної літератури, за якими здійснювався навчально-виховний процес у танцювальних творчих об'єднаннях на початку 1990-х рр., свідчить, що перевага надавалася вивченню основ класичного, народно-сценічного та історико-побутового танців відповідно до профілю художнього колективу. Основною формою хореографічного виховання були навчально-тренувальні заняття з метою «домагатися чіткості і точності виконання вправ» [2, с. 6]. Відтак, зміст навчальної діяльності танцювальних гуртків був спрямований переважно на опанування спеціальних знань, виконавських умінь і навичок, не задовольняючи реальних потреб та інтересів молодого покоління.

Пошуки нових оригінальних ідей і засобів їх втілення наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. сприяли масовому поширенню стилів сучасної хореографії: хіп-хоп, модерн, було, крамп тощо [10]. Цілком логічно, що для хореографічної освіти кінця 1990-х рр. характерні зміни традиційних форм і методів навчання й виховання, внаслідок чого почали масово створюватися танцювальні гуртки сучасної хореографії, переважно, на платній основі. Це, з одного боку, стимулювало креативність дітей, з іншого – недостатність програмного та методичного забезпечення, відсутність підготовлених кадрів знижувало рівень виконавської культури та майстерності. Водночас навчально-

методична література, періодичні видання не могли задовольнити запити педагогів із хореографічного виховання дітей.

Відсутність спеціального сучасного дитячого музичного репертуару призводило до залежності хореографічних постановок від тогочасного неякісного продукту. Серед дітей набули популярності композиції-підтанцівки на музику відомих шлягерів. Однак, вони не мали ні змістової, ні ідейної наповненості, що вело до танцювання навколо неіснуючого соліста. В репертуар дитячих хореографічних колективів почав проникати стиль «шоу» з привабливими зовнішніми атрибутами, імпульсивністю рухів і доступністю сучасної музики. В результаті в умовах відсутності ідейної основи та нерозуміння вікових особливостей зменшувався і виховний вплив танцювального мистецтва на формування особистості. У суспільному вимірі це призвело до втрати художньо-естетичних цінностей, в особистісному – до формування негативної «Я-концепції», нездатності творчо мислити, проявляти ініціативу, бути самодостатнім.

Соціально-політичні перетворення кінця 1990-х – початку 2000-х рр., зміна ціннісних орієнтирів у суспільстві, демографічна криза та зменшення кількості позашкільних навчальних закладів спричинили скорочення контингенту вихованців позашкільних закладів освіти в середньому на 35 % [6]. Прийняття нормативно-законодавчих документів (Закону України «Про позашкільну освіту» (2000), Закону України «Про охорону дитинства» (2001), Національної доктрини розвитку освіти (2002), Положення про позашкільний навчальний заклад (2001) та ін.) не мало суттєвих позитивних наслідків. Тому тенденція до скорочення мережі позашкільних навчальних закладів спостерігалася й упродовж 2000 – 2007 рр. (із 1497 у 2000 р. до 1473 у 2007 р.). Цей процес був зумовлений перепрофілюванням, злиттям і закриттям окремих типів позашкільних навчальних закладів.

Важливо зазначити, що бюджетне фінансування позашкільної освіти за залишковим принципом сприяло поширенню практики надання платних послуг, що значно обмежувало доступ до освіти обдарованих дітей із малозабезпечених сімей. Зрештою, станом на 1 січня 2008 р. у системі Міністерства освіти і науки України діяли 1478 позашкільних навчальних заклади різних

типів (1546 тис. дітей), що складало 32,9% від загальної кількості дітей шкільного віку [3].

Цілком логічним був пошук керівниками дитячих танцювальних колективів способів збільшення контингенту вихованців, що пояснює виникнення практики «омолодження» гуртків: набір старших дошкільників 5-6 років і переведення 7-8-річних дітей до складу вихованців перших класів. Необґрунтованість методики формування хореографічних здібностей дошкільників, нерозуміння змісту навчання та невідповідність його фізичним можливостям дітей цієї вікової категорії спричиняли перевантаження, травми та втрату інтересу до хореографічного мистецтва.

Ситуація з розвитком дитячої танцювальної самодіяльності на початку 2000-х рр. викликала стурбованість і занепокоєння провідних хореографів країни. Саме тому з метою сприяння розвитку хореографічного мистецтва в Україні за ініціативи академіка Академії мистецтв України, професора М. Вантуха в лютому 2002 р. проголошено про необхідність створення Хореографічної спілки України, яка згодом (2004) згідно з Постановою Кабінету Міністрів України отримала статус Національної. Нині її осередки працюють у 27 регіонах держави. Спілка як суб'єкт творчої діяльності на добровільних засадах об'єднує професійних артистів, творчі колективи, викладачів, педагогів-хореографів, які представляють усі види, напрями та жанри хореографії. Серед основних завдань Спілки: збереження та збагачення національних традицій і здобутків танцювального мистецтва України, входження у світовий та європейський мистецький простір, координація творчих зусиль митців щодо розвитку усіх видів, напрямів і жанрів танцювального мистецтва, поширення хореографічної освіти, сприяння роботі мережі навчальних закладів хореографічного мистецтва [4].

Необхідно зауважити, що багаторівнева система конкурсів, яка виявила свою ефективність у підвищенні якості опанування хореографічних умінь і навичок, творчих здобутків попередніх періодів стала в нагоді під час відродження танцювального мистецтва. Під егідою Спілки була сформована система регіональних, всеукраїнських і міжнародних конкурсів і фестивалів. Зокрема, у 2002 р. започатковано щорічний найпрестижніший Міжнародний фестиваль танцю народів світу «Веселкова Терп-

сіхора», приурочений до Міжнародного дня танцю. Відтоді він проводиться з метою збереження та розвитку національних традицій народної хореографії, збагачення професійного та аматорського мистецтва, підвищення рівня хореографічних постановок, активізації організаційно-творчої та пошукової роботи тощо [4].

Одним із важливих напрямів Національної хореографічної спілки стала науково-методична робота, яка передбачала проведення науково-методичних семінарів і конференцій із метою озброєння педагогів-хореографів знаннями з методики розвитку хореографічних здібностей дітей, їхнього творчого потенціалу. Формою поширення досвіду обрано майстер-класи і відкриті заняття (їх результати викладені у відеоматеріалах, які поширюються серед членів Спілки).

Членство у Національній хореографічній спілці – не єдиний спосіб отримання нової інформації щодо ефективного розвитку здібностей засобами танцювального мистецтва. Нині хореографічні колективи все частіше їздять за кордон, де беруть участь у міжнародних конкурсах і фестивалях, спеціальних тренінгах і семінарах. Така співпраця сприяє взаємопроникненню культур, збагаченню досвіду й удосконаленню методик. Як відомо, ця тенденція підтримується й інформаційно-комп'ютерними технологіями. Нині у керівників дитячих танцювальних творчих об'єднань є можливість відеозапису, що дозволяє транслювати власний досвід і використовувати інший набагато ефективніше.

У популяризації методів і способів творчого розвитку молодого покоління потужний потенціал має багаторівнева система фестивалів і конкурсів, де мають можливість демонструвати власні творчі здобутки та майстерність значна кількість дитячих танцювальних колективів. Серед найпрестижніших всеукраїнських варто назвати: фестиваль-конкурс народної хореографії імені П. Вірського (м. Київ), вокально-хореографічний конкурс «Крок до зірок» (м. Київ), фольклорно-хореографічний фестиваль-конкурс «Барвистий віночок» (м. Дніпропетровськ), фестиваль-конкурс мистецтв «Червона калина» (м. Тернопіль), а також Міжнародний дитячий фестиваль «Змінимо світ на краще» (Міжнародний дитячий центр «Артек») тощо.

Сучасний період розвитку дитячої хореографічної культури, що характеризується збільшенням «сектору свободи», вирізняється різноманітністю підходів до навчально-тренувальної роботи. Рівень освіти і кваліфікація керівників хореографічних колективів надають їм можливість самим укладати освітні авторські або модифіковані (адаптовані) програми. Останні характеризуються гнучкістю, варіативністю змісту і технологій, що пов'язано з особливостями танцювального напрямку колективу, намаганням урахувати індивідуальні нахили, інтереси, запити, вподобання, творчі здібності дітей різних вікових категорій.

Нині для дитячої хореографічної творчості стає актуальним «різноманіття інтерпретаційних зразків репертуару». Члени журі в його формуванні для дітей, особливо молодших школярів, наразі виділяють два типи помилок: танцювальні композиції базуються на примітивній техніці або, навпаки, перенасичені технічними складнощами [5]. Обидві позиції, як правило, характеризує відсутність систематичної навчально-виховної роботи, і, як наслідок, невиразне виконання, де відсутнє головне – розуміння змісту та образів танцю. Нехтування програмних вимог призводить до відсутності системності, індивідуального підходу, ігнорування вікових особливостей, зведення занять до механічного засвоєння танцювальних рухів. Суттєву роль у даному процесі відіграє й нерозуміння потужного потенціалу мистецької освіти, зокрема, хореографічної, що зберігається в суспільстві. Відповідають за це значною мірою педагоги, хореографи та керівники дитячих танцювальних колективів, що часом не вміють або не бажають організувати цікавий, захоплюючий творчий процес, перейти від «сухих» тренувальних занять до вирішення творчих завдань, не розуміючи, що фізична робота має виступати в єдності з розумовою працею та емоційною насиченістю, коли очевидним стає зв'язок заняття з постановочною діяльністю.

У сучасних умовах Міністерство освіти і науки України вважає актуальною проблему якісного та кількісного забезпечення позашкільних закладів освіти навчальними програмами, методичними посібниками, розробленими з урахуванням компетентнісного та діяльнісного підходів до навчально-виховного процесу, новітніх педагогічних технологій і досягань науки. Здійснивши порівняльний аналіз програм для творчих об'єднань

позашкільних навчальних закладів, рекомендованих МОН України [8, с. 9], можна констатувати: вони традиційно зорієнтовані на формування у вихованців молодшого шкільного віку хореографічних умінь і навичок засобами класичного та народного танців. Згідно з сучасними науковими дослідженнями хореографічні здібності тлумачать як «системно-структурне утворення», у якому взаємообумовлюються інтелектуально-творчі, музично-рухові та мотиваційно-особистісні компоненти [7, с. 16]. З огляду на це, програми варто розглянути детальніше.

У програмі для творчих об'єднань позашкільних і загально-освітніх навчальних закладів (2005) робота танцювального гуртка початкового рівня навчання передбачає вивчення основ музичного руху, екзерсис класичного та народного танців, музичні етюди та танці, ознайомлення з відомостями з народознавства [9]. Отже, у програмі враховано змістове наповнення музично-рухового та, частково, мотиваційно-особистісного компонентів. Разом із тим, у змісті програми майже нічого не пропонується для забезпечення розвитку хореографічних творчих здібностей вихованців, крім постановки етюдів і танців, над якими традиційно працюють хореографи. Наприкінці навчання, крім основних вимог (засвоєння спеціальних знань і формування технічних навичок), програмою передбачено, що діти повинні вміти: «визначати темп і характер музики, орієнтуватися на площині, координувати свої рухи з музичним супроводом, починати рух із початком звучання музики та виконувати танцювальні вправи, поклони» [9, с. 13]. Не розглядається розвиток творчого потенціалу дитини молодшого шкільного віку й у програмах класичного та народного танців. Творча імпровізація як розділ навчально-тематичного плану передбачена лише в програмі гуртка сучасного танцю на третьому році навчання, але теж у декларативній формі.

Опанування основ класичного танцю є базою для навчання дітей хореографічного профілю за програмами з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку (2012) [8]. У програмі зазначено, що «автори врахували вікові особливості вихованців, нові досягнення педагогічної науки та практики, власний багаторічний досвід» [8, с. 20]. Ґрунтуючись на діяльнісному та компетентнісному підходах до укладання програм, авторський

колектив виділяє формування творчої компетентності як одне з основних завдань. Натомість тематичними планами та програмами класичного, народного, сучасного, естрадного та бального танців не передбачено «набуття досвіду власної творчої діяльності, розв'язання творчих завдань» [8]. Зокрема, у змісті розділу «Робота над етюдами» передбачається «виконання», «розучування» та відтворення елементів того чи іншого напряму танцювального мистецтва. З огляду на очевидну значущість танцю до переваг аналізованої програми (2012) належить включення розділу «Експерсії, виставки, фестивалі, конкурси», згідно з яким пропонується більш широке ознайомлення молодших школярів із хореографічним мистецтвом, розвиток інтересу до нього не тільки через вивчення історії та культури краю, а й відвідування концертів аматорських колективів, професійних ансамблів, зустрічі з професійними хореографами тощо.

Варто зазначити, що запропонований для використання педагогам-хореографам список літератури, вміщений у рекомендованих навчальних програмах МОН України [8; 9], 90% складають праці науковців і педагогів минулого століття. Проблема забезпечення науковою та навчально-методичною літературою творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів нині державою майже не вирішується. Матеріали з проблем методичного вдосконалення хореографічного виховання дітей молодшого шкільного віку в періодичних друкованих виданнях («Мистецтво і освіта», «Світ танцю», «Позашкілля») не вирішує проблеми, тим більше, що система розповсюдження збірників наукових статей через мережу бібліотек позашкільних навчальних закладів відсутня.

Отже, можна констатувати, що якість навчання та формування особистості в мистецько-хореографічному просторі, безперечно, досягається в ході усвідомленої практичної діяльності. Програми для творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів, рекомендовані МОН України, дотримуючись традицій хореографічного виховання, ґрунтуються переважно на засвоєнні знань, опануванні виконавських умінь і навичок, тоді як вимоги сучасного суспільства передбачають розвиток творчого потенціалу дитини. Неможливість його забезпечення зменшує інтерес до танцювального мистецтва як засобу формування творчої особистості. Відтак виникає необхідність у нових формах і методах

хореографічного виховання, що забезпечуватимуть потреби особистості у творчому самовизначенні й самореалізації.

Список використаної літератури

1. Берека В. Є. Соціально-педагогічні основи розвитку позашкільної освіти в Україні (1957 – 2000 рр.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. Є. Берека; Ін-т проблем виховання АПН України. – К., 2001. – 228 с.
2. Боголюбская М. С. Музыкально-хореографическое искусство в системе эстетического и нравственного воспитания / М. С. Боголюбская. – М. : ВНИЦНТИКПН, 1986. – 92 с.
3. Вербицький В. В. Про стан та перспективи розвитку позашкільної освіти / В. В. Вербицький // Позашкільна освіта: історичні поступки та здобутки : зб. матеріалів Всеукр. пед. конф., Київ, 2-3 груд. 2008 р. / за заг. ред. д-ра пед. наук В. В. Вербицького. – К. : АБЕРС, 2008. – С. 5-18.
4. Гелун Л. І. Національна хореографічна спілка України в реалізації державної культурної політики [Електронний ресурс] / Л. І. Гелун. – Режим доступу : http://culturalstudies.in.ua/knigi_10_15.php. – Загол. з екрану. – Мова укр.
5. Інформація члена журі фестивалю «Зимові канікули» хореографа О. С. Голдріча [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.qoldrych.com.ua. – Загол. з екрану. – Мова укр.
6. Науменко Р. А. До питання фінансового забезпечення позашкільної освіти в Україні [Електронний ресурс] / Р. А. Науменко. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvamu_upravl/2010_4/21.pdf. – Загол. з екрану. – Мова укр.
7. Поклад І. М. Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / І. М. Поклад ; Ін-т псих. ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2006. – 20 с.
8. Програми для позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів : художньо-естетичний напрям / [заг. ред. В. В. Ткачук]; автор. кол. : В. В. Артюх, І. А. Білай [та ін.]. – К. : УДЦПО, 2012. – 154 с.
9. Програми для творчих об'єднань позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів. Художньо-естетичний напрям. Хореографія. Театр. / [укл. Л. М. Павлова]. – Суми : Антей, 2005. – 190 с.
10. Шариков Д. І. Класифікація сучасної хореографії : напрями, стилі, види / Д. І. Шариков. – К. : Вид. В. Карпенко, 2008. – 168 с.

Валентина Богута

ХОРЕОГРАФИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ ВО ВНЕШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

В статье освещены проблемы учебно-воспитательной практики формирования личности в художественно-эстетическом пространстве внешкольных учреждений на современном этапе развития хореографического образования. В результате обобщения педагогической теории и воспитательной практики, раскрытия творческого потенциала детей младшего школьного возраста

определены факторы преодоления следующих противоречий: несоответствие между требованиями современной системы гуманистического образования и традиционным содержанием и методами преподавания предметов хореографического цикла; мощным творческим потенциалом искусства танца и недостаточной его реализацией в современной учебно-воспитательной работе с младшими школьниками. Анализ научных поисков и основных тенденций в исследовании вопроса формирования творческой личности в современных социальных динамично развивающихся условиях, изучение состояния данного вопроса в педагогике искусства позволил акцентировать внимание на малоизученных аспектах. Перспективы дальнейшего усовершенствования процесса хореографического воспитания младших школьников освещены с позиции необходимости реализации личностно ориентированного подхода.

Ключевые слова: потенциал танцевального искусства, хореографическое воспитание, младший школьник, современная воспитательная практика внешкольного образования, проблемы формирования творческой личности.

Valentyna Boguta

CHOREOGRAPHIC EDUCATION OF CREATIVE PERSONALITY IN THE INSTITUTIONS OF ADDITIONAL EDUCATION: STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS

The article highlights the problems of teaching and educational practices of identity formation in the artistic and aesthetic space of non-formal education institutions at the present stage of development of choreographic education. The summary of educational theory and educational practice of developing the creative potential of children of primary school age by means of dance art identified factors that can help to eliminate existing problems: mismatch between the requirements of a modern system of humanistic education and traditional content and methods of teaching subjects of choreographic cycle, a strong creative potential of dance art and its insufficient implementation in modern educational work with younger students. Scientific research and analysis of major trends in the study of the question of formation of the creative personality in contemporary social dynamic developing conditions, studying of the state of the issue in pedagogy of art allowed focusing on the little-known aspects. Prospects for further improvement of the process of choreographic education of younger pupils covered from the perspective of the need to implement learner-oriented approach.

Keywords: *potential of dance, dance education, younger schoolchild, modern educational practice of additional education, problems of formation of the creative personality.*

Одержано 16.03.2015 р.